Málsskjöl v. beitifjöru og veiðirétt f. Laugarnes- og Kleppsl. 1858

Aðfnr. 1364, örk 3

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

www.borgarskjalasafn.is

Heimilt er að vitna í skjölin og skal þá geta uppruna þeirra.

Ljósmyndun þessara skjala var styrkt af Þjóðskjalasafni Íslands.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

ad Litr. N. 6

Útskript

úr aukaréttarþingbók Reykjavíkur Kaupstaðar

Ár 1858, laugardaginn hinn 15da maí, var Reykjavíkur bæjar pólitirettur settur og haldinn á bæjarfógetaskrifstofunni af hinum reglulega pólitidómara Cancelliráði V. Finsen, með vottum C. P. Steenberg og Th. Bjarnasyni, í tilefni af því, að kaupmaður H. Th. A Thomsen í bréfum 12. f. m. og í gær, hafir skýrt dómaranum frá, að ýmsir menn nefnilega Sigurður Sigurðsson í Svarthúsum, Guðni Einarsson í Miðholti, Magnús Guðmundsson í Brennu, Guðmundur Þórðarson á Hólnum og Einar Jónsson í Borgarabæ, hafi hinn 12ta f. m. og nóttina milli hins 12ta og 13da f. m., farið í beitifjöru án leyfis hans fyrir innan Gelgjutanga og Árbæjarhöfða. – Tvö bréf voru framlögð No 1 og 2 svolátandi:

Lagt fram i Aukarétti 21. Aug 1858 P. Melsted

No 1.

„Hermed tillader jeg mig at melde Deres Velbyrdighed, at tre Baade uden min Tilladelse ere idag gaaede indenfor Gelgjutange og Arbæarhöfda, og der have oplagt eller fanget den Skjelfisk, som af Fiskerne bruges til Madding. Da det blandt Andet aldeles strider imod den mig som Ejer af Laxefiskeriet i Ellidaaaen ifølge Kgl. Skjøde af 11te Decbr 1853 tilkommende Ret, til enhver mulig Fiskefangst indenfor forneevnte Grændser, tillader jeg mig herved at opgive Formændenes Navne, nemlig

Sigurdur Sigurdsson i Svarshús eller Svarsbæ
Gudni Einarsson i Midholti eller Holti og

„ Magnús Gudmundsson i Brennu,
for at de det snarest kan blive dragne til Ansvar for dette deres lovstridige Eiendomsindgreb, samt til at erstatte mig den Skade jeg derved har lidt."

Reikevig d. 12te Mai 1858

ærbödigst
H. Th. A. Thomsen

S. T.
Herr Land og Byfoged, Cancelliraad V. Finsen
Reykjavik."

Framlagt fyrir Polítíretti í Reykjavík, hinn 15 mai 1858.
V. Finsen

No 2

"Natten mellem den 12te og 13de Dennes, ere 2 Baade uden min Tilladelse gaaede indenfor Gelgjutange og Arbæarhöfda og have der drevet Muslingfangst. Formændene paa disse Baade ere Gudmundur Thórdarson á Hólum og Einar Jónsson i Borgarabæ, hvilket jeg herved melder Deres Velbyrdighed, for at de uopholdelig kunne blive indkaldte og dragne til Ansvar for dette deres lovstridige Eiendomsindgreb.

Fra den Tid, min afdøde Fader i hvis Rettigheder jeg nu er indtraadt ved Kgl. Skjøde af 11 Decbr 1853, er bleven Eier af saavel Laxefangsten, som hvilkensomhelst anden Fiskefangst paa den hele Strækning mellem Arbæhöfda og Gelgjutange og de der indenfor liggende Vande, overeensstemmende med de tidligere Conditioner om Bortpagtningen af Laxefiskeriet, har

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

han udelukkende og uden nogen Undseelse
fra Andre givet Tilladelse til Murlingsfangsten,
hvorfor jeg maa ansee enhver inden disse Fur-
merker uden mit Minde udøvet Fiskefangst,
af hvad Navn nævnes kan, saavelsom en-
hver af Andre end mig dertil given Til-
ladelse, for ulovligt Indgreb i mine Rettig-
heder, og maa derfor paastaa ommeldte
Formænd dragne til Ansvar efter Lovgiv-
ningens Strengeste Forskrifter. –

Reikevig d. 14de Mai 1858.

Ærbødigst
H. Th. A. Thomsen

S. T.
Herr Land- & Byfoged, Cancelliraad V. Finsen R.

Framlagt fyrir Polítírjetti í Reykjavík hinn 15. Mai 1858.
V. Finsen.

Mætti þá fyrir Rjettinum Gudni Einarsson í
Midholti og kannadist hann ad hafa tilefni vid, ad hann
hefdi hinn 12ta þ. m. farid í beitifjöru fyrir innan
Gelgjulánga og tekid þar skelfisk eda Grødling
til beitu, nest Klepps landi, hjer hinn 5 til 10 fadma
frá sjálfu landi, og adeins fyrir lód jardarinnar
Klepps. Til þessa hafdi hann skriflegt leyfi frá
Kaupmanni Th. Johnsen, sem umbodsmanni eig-
enda Laugarness og Klepps jarda, dagsett 12 þ. m.
og álítr hann sjer óhætt med þessu leyfi, þar sem
Laugarness eigendur hefdu ádur í Þjódólfi
látid prenta auglýsingu um ad þeir bönnudu
alla beitutöku fyrir Klepps landi uppad Marka-
læk edur Merkjalæk, nema leyfi þeirra þartil

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þingið, hverja auglýsingu hann álítað þeir mundu eigi hafa gefið út, nema þeir ætti rétt á að veita slíkt leyfi, og álítr Dep: því, að það væri í ábyrgð téðra eigenda, hvort leyfið væri löglegt eða ekki. – Dep: kannast við, að híngaðtil hafi menn ætíð útvegað sér slíkt leyfi til beitutöku fyrir innan Gelgju-tánga og Árbæjarhöfða hjá Kaupmanni D. Thomsen og nú syni hans Kaupmanni H. Th. A. Thomsen, og hefir Dep: ekki í það umrædda sinni, hinn 12ta þ. m., útvegað sér neitt slíkt leyfi, hjá téðum Kaupmanni H. Th. A. Thomsen, af því hann álítr sér óhætt með því leyfinu frá Klepps eigendum, er hann hafði fengið. – Dep: þekkir vel til landa-merkja Klepps og veit að þau ná að téðum Marka-læk; hann er ekki meðal Laugarnes eða Klepps eigenda. –

Dep: afhenti í réttinum ofannefnt skriflegt leyfi frá Kaupmanni Th. Johnsen, sem var fram-lagt No 3 svolátandi:

No 3.

„Í umboði eigenda Laugarnes og Klepps gefst hérmeð leyfi Mr Guðna Einarssyni á Holti til að taka beitu á bát fyrir landi Klepps, vestantil í árkjöptunum uppað Merkjalæk og hefir hann borgað fyrir það 32ß. –

Reykjavík 12ta Mai 1858.

Th. Johnsen"

Framlagt í lögreglurétti Reykjavíkur bæjar hinn 14da Mai 1858.

V. Finsen.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Að gefnu tilefni skýrir Dgj: frá, að Laug-
maður Thomsen hafi tekið nokkuð þessi borgun
fyrir beitutöku fyrir innan Gelgjutánga
og Árbæjarhöfða, en þú, sem hann nefnir því
framlagða skjali hefir greitt til Klepps eig-
enda. – Dgj: álítur annars, að skjærmálið um
þetta brotið sé með þeirri umræddu beitu-
töku sinni gégn tilkíndum Laugmanns H.
Th. A. Thomsens, geti ei útkljáðst fyrr enn það
mál, sem hann hefir skýrt, að muni nú
vera í undirbúningi milli Thomsens og Klepps-
eiganda um landamerki þeirra, er til lykta
leitt. – Uppl: játi rétt bókað, sitt frá vikið. –

Þvínæst mætti Magnús Guðmundsson frá
Brennu, og sannaðist hann við, að hann hefði sinn
12 þ. m. farið í beitufjöru fyrir innan Gelgju-
tánga og Árbæjarhöfða, og kveðst hann hafa til þess
haft skriflegt leyfi umboðsmanns Th. Johnsens í
umboði Klepps eiganda vanheilaga til að taka
Klepps landi því innan frá, og sem Dgj. að hann hafi eigi tekið beitu [struck] annarsstaðar en fyrir því
beitu fyrir Klepps landi, þótt hann sé
ekki nákvæmlega kunnugur landamerkjum.
Dgj: álítur þó leyfi þetta nægilegt, án þess að
biðja Thomsen líka um leyfi, þareð Klepps
eigendurnir hafa í blaðinu Þjóðólfur lýst
því yfir, að þeir ætli með að leyfa beitutöku
fyrir Klepps landi, og álítur hann að þeir verðu
að forsvara hann myndugleika, sem þeir þannig
þráast eiga, en að öðru leyti segir Dgj: að
það sé manna mál að það sé vafi um landa-
merki milli Klepps og Ártúns eða Bústaða,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

og álit hann að beitutökurjetturinn vera [illegible]
sama vafa undirorpinn. - Def: er ekki meðal Klepps
eiganda. Ofannefnt skriflegt leyfi afhenti Def: aptur
til kaupmanns Th Johnsens, þá hann kom úr
beitufjörunni. Uppl. ját: rjett bók: vík frá rjetti.

Þarnæst mætti Einar Jónsson í Borgarabæ
og sannaðist hann við að hafa nóttina milli
hins 12 og 13 þ. m. farið í beitufjöru fyrir Klepps
landi fyrir innan Gelgjutánga og Arbæarhöfða,
hvartil hann hafði skriflegt leyfi, dagsett 12 þ. m.
frá kaupmanni Th Johnsen í umboði Klepps
eiganda, hvert leyfi hann sýndi í rjettinum
og sem hanst samhljóða því sem af Guðna Einars-
syni er framlagt, og álit Def: sér fullt leyfi veg-
legt, eptir auglýsingu Klepps eiganda í Þjóðólfi, hvar-
við þeir hafa bannað beitutöku fyrir Klepps-
landi innað Markalæk, nema leyfi þeirra sé
útvegað, og álit hann að fyrir Klepps eigand-
urnir ættu með að leyfa beitutöku þar, þá þyrfti
hann ekki líka að útvega sjer leyfi hjá eiganda
laxveiðarinnar í Elliðaám og jarðanna Artúns
og Bústaða, kaupmanni H. Th. A. Thomsen. Def:
er ekki meðal Kleppseiganda. - Uppl. ját: rjett bók:
vík frá rjetti.

Þvínæst mætti fyrir rjettinum Guðmundur
Þórðarson á Hólnum, sem einnig sannaðist við
að hann hafði farið í beitufjöru nóttina
milli miðvikudags og fimtudags, er síðastur leið,
fyrir innan Gelgjutánga, fyrir Klepps landi og hafði
hann til þess leyfi kaupmanns Th. Johnsens í
umboði Klepps eiganda. Að öðruleyti er

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Dep: sjálfur einn af Kleppseigendum og hefir hann með öðrum sameigendum sínum látið falla í að setja í Þjóðólf fyrir nokkrum vikum síðan auglýsingu, hvarmeð meðal annars er bannað mönnum að taka beitu fyrir Kleppslandi innað Markaklett, sem er innst inn við Árkjafta, nema leyfi þeirra Kleppseiganda sje fengið útvegað áður. Segir hann það sje álit sitt og þeirra allra eiganda, að Kleppi beri fullur rjettur til beitunnar fyrir landi jarðarinnar, án þess að eigandi laxveiðarinnar í Elliðaánum eða jarðarinnar Bústaða geti bannað það, eða þurfi að gefa sitt leyfi til þess, en nú er að áðursögðu af kaupmanni H. Th. A. Thomsen við fógetagjörð lagt niður forboð hjá Kleppseigendum gegn því, að Kleppseigendum taki framar beitu á greindum stað eða leyfi slíkar beitutökur, og er það mál, eptir því, sem Dep: hefir heyrt, þegar komið fyrir sáttanefndinni. Það forboð var gjört um haustið, eptir að Dep: hafði fengið leyfið hjá kaupmanni Th. Johnsen, sem var ekki fyrri en [illegible] 7 r. m. Uppl. játi rjett bók: vík frá rjett-prófinu þarstað. Rjettinum uppsagt.

V. Finsen

C. P. Steenberg Th. Bjarnason

Sama ár og dag var Reykjavíkur bæjarpolitirettur aptur settur og haldinn af sama rjettarþjón með vottum Th. Bjarnasyni og Lárusi Gunnarssyni, hvar þá var framhaldið ofanskráðri

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

rannsókn um beitutöku fyrir innan Gelgjutánga og Árbæjarhöfða.-

Fyrir réttinum mætti Sigurður Sigurðsson á Helgastöðum, sem kannaðist við, að hann hefði farið í beitufjöru síðastliðinn miðvikudag fyrir innan Gelgjutánga, eptir skriflegu leyfi, sem hann þartil fékk hjá Kaupmanni Th. Johnsen, sem umboðsmanni Klepps eiganda, og sýndi hann bréf þetta, dagsett 12ta þ. m. nú í réttinum og reyndist það að vera samhljóða skjalinu № 3. Ekki fékk hann leyfi Kaupmanns Thomsens þartil.- Hann kvaðst hafa heyrt fólk segja, sem hann vissi réði áður, að Klepp ætti land frá Gelgjutánga inn að Markalæk, og álitu hann því að Klepps eigandanum væri heimilt að leyfa beitutöku fyrir slíku landi, sem hann líka vissi, að Kleppur hefði fengið frá fram.- Uppl. játað rétt bókað, vikið frá rétti.

Að tilhlutun dómarans mætti Kaupmaður H. Th. A. Thomsen, sem á danska túngu gaf svolátandi skýrslu: Comp: maa ansee det af Vigtighed, at de i hans Skrivelser af 12te og 14de d. M. ommeldte Folk, der have gjort Indgreb i hans Rettigheder, som boer af Kapelsrum og Districtet og udenfor dette, derfor bliver dragne til Ansvar, overensstemmende med Lovens Bestemmelser for begaaede Eiendomsangreb, og forsaavidt de ommeldte paaberaabe sig Hjemmel fra 3die Mand, maatte Comp: overlade til Dommeren at afgjøre, hvorvidt dette kan have

Udvirkning for de Skadelidende, samt om denne 3die Mand ikke rettelegen burde inddrages under Sagen, eller denne rettes alene mod sam. – Oplysning gjör Comp: i Saastand paa. Og H. rates: dem:

Prófinu frestað. Réttinum uppsagt

V. Finsen.

Th. Bjarnason Lárus Gunnarsson.

Ár 1858, föstudaginn hinn 21 maí, var Reykjavíkur bæjar politirjettur settur og haldinn á bæjarfógeta skrifstofunni, af hinum reglulega Politidómara Cancelliráði V. Finsen, með vottum J. Eiriksen og Hallgrims. – Var þá var haldið áfram rannsókn þeirri, er hinn 15da f.m. var byrjuð útaf beitutöku Innesja manna fyrir innan Gelgjutanga og Árbæjarhöfða, þeirri rannsókn vegna annara anna Dómarans eigi hefir verið haldið áfram nokkra daga.

Fyrir rjettinum mætti Kaupmaður Th. Johnsen, og sannaðist það nú, að hann í umboði sameigandanna Kleppsjarðar hefði bygt þeim Guðna Einarssyni, Magnúsi Guðmundssyni, Einari Jónssyni, Guðmundi Þórðarsyni og Sigurði Sigurðssyni að fara í beituferðir hinn 12ta f. m. á þeim umrædda stað fyrir Klepps landi, hvað hann þóttist álíta Klepps eigendum heimilt að byggja fyrir skjólum, er þeir hafa fyrir eigninni. – Varð nú samt Kaupmaður H. Th. A. Thomsen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

hefir hinn 12te f. m. um kvöldið kl. 9–10 frá
Dep: lagt niður forboð á móti að slíkt leyfi
sje veitt framar, þá hefir Dep: ekki síðan leyft
neinum að fara á ófenntum stað í beitufjöru.
Kaupmaður H. Th. A. Thomsen hefir stefnt
málinu útaf téðu forboði gegn Kleppseigendum
til sáttanefndarinnar, hvar málið var tekið
fyrir síðastliðinn þriðjudag, en málinu var
þá frestað á frest til næsta þriðjudags. — Dep:
álítur kaupmanni Thomsen óheimilt að
banna Kleppseigendum þá umræddu beitutöku,
fyrir landi sjálfrar jarðarinnar Klepps, og
segir hann að Kleppseigendur muni heimta
skaðabætur af Thomsen fyrir skaða þann sem
þeir ~~bíða~~ hafa af forboðinu. — Uppl. ját. rétt. Bók: vík
frá rétti, sem fremst var uppsagt. —

V. Finsen

J Eiríksson Hallgrímr

Rétta útskrift staðfestir

V Finsen

Borgun 60 sk
— sextíu skild. —
betalt V F.

Útskrift þessi er í dag samkvæmt leyfi Stiptamtsins í bréfi 9 þ. m. afhent Cand. juris H. E. Johnsen
sem málsfærslumanni kaupmanns H. Th. A. Thomsens í máli gegn eigendum Klepps
jarðar, eptir beiðni hans í bréfi 3 þ. m.
Skrifstofu bæjarfógeta í Reykjavík, 12 ágúst 1858
V Finsen

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

No 4

Lagt fram í hinum kgl. yfirdómi á Íslandi 20 júní 1859.

V Finsen
[illegible]

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur